

Vlaams
Parlement

ingediend op **867** (2015-2016) – Nr. 1
18 juli 2016 (2015-2016)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Katrien Schryvers, Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy en
Jenne De Potter

betreffende een gemoderniseerd systeem
van erfbelasting

INHOUD

1. Maatschappelijke duiding	3
1.1. Successierechten of erfbelasting	3
1.2. Schenkingsrechten of schenkbelasting	4
1.3. Bron van inkomsten	5
1.3.1. Erfbelasting	5
1.3.2. Schenkbelasting	7
1.4. Nood aan modernisering	10
1.5. Strijd tegen belastingontwijking	12
2. Recente wijzigingen	12
2.1. Goede doelen	13
2.2. Wettelijke terugkeer	15
2.3. Schenken aan stief- en zorgkinderen	15
2.4. Stiefouderadoptie	16
2.5. Vermindering tarief schenking onroerende goederen	17
2.6. Personen met een handicap	18
3. Voorstellen voor nieuwe regelgeving	18
3.1. Ingrepen in functie van maatschappelijke evoluties	18
3.1.1. Stief- en zorgkleinkinderen	18
3.1.2. Stiefbroers en -zussen	19
3.2. Pleeggasten	20
3.3. Inbreng in private stichting	21
3.4. Erfenissprong	21
3.5. Plaatsvervulling	22
3.6. Statistische en macro-economische gegevens	23
4. Besluit	25

1. Maatschappelijke duiding

1.1. Successierechten of erfbelasting

Het successierecht, thans erfbelasting, is een belasting die wordt geheven op erfennissen. Sinds 1 januari 2002 heeft het Vlaamse Gewest de bevoegdheid om wijzigingen aan te brengen aan de aanslagvoet, de heffingsgrondslag en de vrijstellingen en verminderingen. Tot 31 december 2014 was de Federale Overheidsdienst (FOD) Financiën aangeduid voor de afhandeling van de dossiers en werden de inkomsten aan successierechten en de rechten van overgang bij overlijden doorgestort naar het Vlaamse Gewest. Aanvragen voor twee types vrijstellingen werden wel behandeld door de Vlaamse Belastingdienst. Het betreft de vrijstellingen van successierechten voor gronden gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), geregeld in artikel 2.7.6.0.2 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit (VCF)¹, en een vrijstelling voor familiale ondernemingen en familiale vennootschappen, geregeld in artikel 60bis van het Wetboek der Successierechten².

Sinds 1 januari 2015 is de inning, invordering en de bijgaande procedure voor wat betreft de successierechten, die voortaan benoemd worden met de term erfbelasting, volledig in Vlaamse handen. Bovendien wordt sinds 1 januari 2015 de regelgeving met betrekking tot de erfbelasting niet meer geregeld door het Wetboek der Successierechten, maar door het decreet van 13 december 2013 houdende de Vlaamse Codex Fiscaliteit.

Erfbelasting is verschuldigd op de waarde van alle roerende en onroerende goederen (in binnen- en buitenland) die worden vererfd na overlijden van de erflater. Van het actief van deze nalatenschap mogen de begrafeniskosten en eventuele schulden van de overledene worden afgetrokken. De belasting wordt dan geheven op de nettoactiva. Elke nalatenschap moet worden aangegeven.

De erflater moet een rijksinwoner van België zijn. Zijn werkelijke woonplaats was een Belgische gemeente, ook al was zijn wettelijk domicilie op het moment van overlijden in een ander land en heeft hij een andere nationaliteit.

Als de overledene geen rijksinwoner van België is, moet enkel aangifte worden gedaan van eventuele onroerende goederen in België gelegen en wordt de nalatenschap belast met het recht van overgang bij overlijden.

Als de laatste fiscale woonplaats (dit is de gemeente waar de burger zijn belastingen aangeeft) van de overledene in het Vlaamse Gewest ligt, is de Vlaamse regelgeving met betrekking tot de erfbelasting van toepassing. Als de overleden rijksinwoner zijn laatste fiscale woonplaats in Brussel of Wallonië had, dan is de Brusselse respectievelijk Waalse regelgeving met betrekking tot de erfbelasting van toepassing. Indien de overledene tijdens zijn laatste vijf levensjaren op meer dan één plaats in België woonde, telt het gewest waar de overledene in die periode het langst woonde.

¹ Voorheen artikel 55ter Wetboek der Successierechten.

² Artikel 322, 4°, van het decreet van 19 december 2014 (Belgisch Staatsblad van 29 januari 2015 – ed. 2; met inwerkingtreding op 1 januari 2015 (artikel 325)), heeft het artikel 5.0.0.1 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit (VCF) aangevuld door een 4° die het Wetboek der Successierechten opheft, zoals van toepassing voor wat betreft het Vlaamse Gewest, voor de belastingen, vermeld in artikel 3, 4°, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten, met uitzondering van artikel 60bis, §1 tot en met §9, §10, 1° en 3°, §11, tweede tot en met vijfde lid (als het betrekking heeft op overlijdens van voor 1 januari 2012). Voor overlijdens vanaf 1 januari 2012 werd artikel 60bis opgeheven door artikel 80 van het decreet van 23 december 2011 (Belgisch Staatsblad van 30 december 2011 – ed. 4)).

1.2. Schenkingsrechten of schenkbelasting

Sinds 2002 zijn de schenkingsrechten een Vlaamse belasting. Dat betekent dat het Vlaamse Gewest bevoegd is voor de heffingsgrondslag, tarieven, vrijstellingen en verminderingen. Tot 31 december 2014 was de FOD Financiën aangeduid voor de afhandeling van de dossiers en werden de inkomsten aan schenkingsrechten doorgestort naar het Vlaamse Gewest. Sinds 1 januari 2015 is de inning, invordering en de bijgaande procedure voor wat betreft de schenkingsrechten, die voortaan benoemd worden door de term schenkbelasting, volledig in Vlaamse handen. Bovendien wordt sinds 1 januari 2015 de regelgeving met betrekking tot de schenkbelasting niet meer geregeld door het Wetboek der Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten, maar door het decreet van 13 december 2013 houdende de Vlaamse Codex Fiscaliteit.

Schenkingsrechten of schenkbelasting zijn de belastingen die men moet betalen als men bij leven een schenking verkrijgt van iemand. Er wordt in de regelgeving een onderscheid gemaakt tussen het schenken van roerende en het schenken van onroerende goederen.

Bij een schenking van een onroerend goed zijn belastingen verschuldigd. Als de schenker van een onroerend goed overlijdt binnen de drie jaar na de schenking, dan is op dit goed geen erfbelasting verschuldigd, maar wordt de waarde van het geschonken onroerend goed alsnog bij de nalatenschap van de schenker gevoegd voor de berekening van de erfbelasting op de overige onroerende goederen, die aan een hoger tarief worden belast (progressievoorbehoud).

Schenkingsrechten of schenkbelasting moeten ook worden betaald als men de schenking van een roerend goed (meubelen, geld, juwelen, kasbons, aandelen, schilderijen) laat registreren. De registratie heeft als voordeel dat de datum van de schenking niet meer betwist kan worden door derden. Dit kan ook in het erfrecht belangrijk zijn omdat bij eventuele inkorting van schenkingen de laatste schenkingen eerst worden ingekort.

Bij een niet-geregistreerde schenking, zoals een handgift of een bankgift (een overschrijving van geld) betaalt men geen schenkingsrechten. In dit geval geldt echter dat als de schenker binnen drie jaar na de schenking overlijdt, de schenking bij de nalatenschap wordt geteld, waardoor erfbelasting moet worden betaald.

De Vlaamse schenkbelasting is van toepassing op een schenking door een rijksinwoner van wie de fiscale woonplaats tijdens de vijf jaren voorafgaand aan de schenking het langst in het Vlaamse Gewest was gevestigd. De ligging van het onroerend goed in België is van geen belang. Het Vlaamse schenkingsrecht is ook van toepassing als een niet-rijksinwoner een onroerend goed schenkt dat in het Vlaamse Gewest ligt of een roerend goed schenkt aan een rijksinwoner van wie de fiscale woonplaats tijdens de vijf jaren voorafgaand aan de schenking het langst in het Vlaamse Gewest lag. Ook wanneer een niet-rijksinwoner een roerend goed schenkt aan een niet-rijksinwoner en het kantoor waar de akte of het geschrift ter registratie wordt aangeboden ligt in het Vlaamse Gewest, dienen er schenkbelastingen te worden betaald.

Als een schenking binnen drie jaar gevolgd wordt door een nieuwe schenking tussen dezelfde partijen, dan worden beide schenkingen samengeteld om het (hogere) tarief te bepalen. Uiteraard wordt de eerste schenking niet opnieuw belast.

1.3. Bron van inkomsten

1.3.1. Erfbelasting

Hoeveel erfbelasting men moet betalen, hangt af van de graad van verwantschap van de erfgenaam met de overledene, de omvang van de nalatenschap en de samenstelling van de erfenis (roerend en onroerend goed). Voor bepaalde delen van de nalatenschap kan men recht hebben op een vrijstelling of vermindering.

De erfbelasting wordt berekend volgens het tarief, vermeld in artikel 2.7.4.1.1 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit.

Erfenissen in rechte lijn en tussen echtgenoten of samenwonenden worden aan de laagste tarieven belast:

Bedrag in euro	Tarief
0,01 tot 50.000	3%
50.000,01 tot 250.000	9%
Meer dan 250.000	27%

De tarieven in deze categorie worden toegepast op de nettoverkrijging per erfgenaam en de te betalen erfbelasting wordt apart berekend op roerende en onroerende goederen. Door deze opsplitsing kan elke erfgenaam mogelijk tweemaal van het laagste tarief genieten.

Erfenissen tussen broers en zussen worden belast aan hogere tarieven:

Bedrag in euro	Tarief
0,01 tot 75.000	30%
75.000,01 tot 125.000	55%
Meer dan 125.000	65%

In deze categorie worden de tarieven toegepast per nettoverkrijging. Er wordt evenwel geen opsplitsing gemaakt tussen het roerend en onroerend gedeelte.

Wie niet behoort tot de categorie van afstammelingen in rechte lijn, echtgenoten of samenwonenden of broers en zussen wordt belast volgens de hoogste tarieven:

Bedrag in euro	Tarief
0,01 tot 75.000	45%
75.000,01 tot 125.000	55%
Meer dan 125.000	65%

Hier worden de tarieven toegepast op het netto totaal van de nalatenschap.

Erfbelastingen vormen een belangrijke bron van inkomsten voor Vlaanderen. Zo bedroegen de te betalen successierechten in 2014 1.274.586.179,94 euro. De te betalen rechten stemmen evenwel niet noodzakelijk overeen met de ontvangsten voor het Vlaamse Gewest uit successierechten. Tot en met 2014 diende de FOD Financiën die de dienst van de belastingen uitvoert, deze rechten, wanneer ze worden ontvangen, immers nog door te storten aan het Vlaamse Gewest. Vandaar het verschil in de twee onderstaande tabellen.

De te betalen successierechten (in euro) per categorie van erfgenamen³

	Rechte lijn, echtgenoten en samenwonenden	Broers en zussen	Andere personen	Totaal
2010	449.212.274,71	169.834.630,01	430.869.302,73	1.049.916.207,45
2011	531.919.949,80	193.870.137,60	404.729.852,86	1.130.519.940,26
2012	607.348.188,81	228.855.224,29	544.967.032,47	1.381.170.445,57
2013	645.503.187,00	226.529.912,42	559.080.123,99	1.431.113.223,41
2014	607.759.523,47	139.060.555,33	527.766.101,14	1.274.586.179,94
2015	694.386.675,64	222.134.880,79	581.193.911,07	1.497.715.467,50

Financiering vanuit federale overheid voor Vlaanderen vanuit successierechten (in miljoen euro)^{4 5}

Jaar	Totaal	Vanuit successierechten	
2010	24.171,03	1.070,03	4,4%
2011	25.022,14	1.117,85	4,5%
2012	25.821,44	1.315,04	5,1%
2013	26.377,13	1.456,35	5,5%
2014	26.618,94	1.393,60	5,2%

Naast de prijsevolutie van de onroerende goederen oefende, aldus de minister, vooral een remonte van de roerende waarden een impact uit op de groei van de successierechten in 2011. Wat betreft die stijging van de roerende waarden kan, zo vult de minister aan, naast de invloed van de fiscale regularisatie ook de afschaffing van de effecten aan toonder een invloed hebben gehad⁶.

De verklaring van de stijging van de te betalen rechten in 2012 tegenover het jaar daarvoor legt de minister bij een aantal buitengewoon hoge fiscale ontvangsten, ten gevolge van het openvallen van omvangrijke nalatenschappen (in totaal ten bedrage van 112.452.202,69 euro in 2012 versus 72.550.334,64 euro in 2011)⁷. Andere mogelijke verklaringen kunnen te vinden zijn in het feit dat de waarde van de onroerende goederen doorheen de jaren steeds is gestegen enerzijds. Daarnaast kan de evolutie van de gezinsverdunding meetellen. Als gezinnen minder kinderen tellen, wordt het erfdeel per kind groter waardoor de nalatenschappen sneller aan de hogere tarieven worden belast. Bovendien gaan veel nalatenschappen ook naar derden, voor wie de hoogste belastingtarieven op het vlak van erfbelasting gelden.

De hogere bedragen van 2013 tegenover die van 2012 verklaart de minister door het toegenomen aantal erfgenamen enerzijds en door de relatieve verhoging in 2013 van het roerend gedeelte in het actief van de nalatenschappen anderzijds. Dit laatste noemt de minister het effect van de strijd tegen de fiscale fraude en de afschaffing van de effecten aan toonder⁸.

Dat de te betalen rechten voor het jaar 2014 minder bedragen dan voor het jaar 2013 verklaart de minister door het eenmalig effect van de inkorting van de

³ *Schriftelijke vragen* nr. 395 van 14 februari 2012, nr. 250 van 9 januari 2013, nr. 520 van 17 maart 2014 en nr. 188 van 26 februari 2016 van Katrien Schryvers aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, en nr. 115 van 16 januari 2015 aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de inkomsten uit successie(- en schenkings)rechten.

⁴ Exclusief boeten.

⁵ Studiedienst Federale Overheidsdienst Financiën.

⁶ *Schriftelijke vraag* nr. 395 van 14 februari 2012 van Katrien Schryvers aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, over de inkomsten uit successierechten.

⁷ *Schriftelijke vraag* nr. 250 van 9 januari 2013 van Katrien Schryvers aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, over de inkomsten uit successierechten.

⁸ *Schriftelijke vraag* nr. 520 van 17 maart 2014 van Katrien Schryvers aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, over de inkomsten uit successie- en schenkingsrechten.

indieningstermijn met ongeveer één maand in 2013. Dat genereerde in het jaar 2013 extra opbrengsten. Bovendien, aldus de minister, lagen de buitengewone hoge fiscale ontvangsten in het jaar 2013 aanzienlijk hoger dan in het jaar 2014⁹.

Dat de erfbelastingen voor Vlaanderen een belangrijke bron van inkomsten zijn, bewijst het feit dat ze een belangrijk percentage van de totale inkomsten uitmaken (zie bovenstaande tabel).

Sinds 1 januari 2015 is Vlaanderen zelf bevoegd voor de inning, invordering en de bijgaande procedure voor wat betreft de erfbelasting. Het ingekohierde bedrag voor 2015 uit erfbelasting bedroeg 1.514.104.077,19 euro¹⁰.

1.3.2. Schenkbelasting

Voor de schenking van roerende goederen geldt in het Vlaamse Gewest een vlak tarief¹¹.

Aard van de verwantschap	Tarief
Rechte lijn of gelijkgesteld (stief- en zorgkinderen), echtgenoten, samenwonenden	3%
Andere personen	7%

De schenkbelasting voor de schenkingen van onroerende goederen wordt berekend volgens het tarief, vermeld in artikel 2.8.4.1.1 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit. De Vlaamse Regering heeft sinds 1 juli 2015 een aanpassing van de tarieven van de schenkbelasting doorgevoerd¹² (zie punt 2.5).

Het tarief van de schenkbelasting voor onroerende goederen is afhankelijk van de band die de schenker heeft met de begiftigde en de grootte van de schenking.

Verwanten in rechte lijn, echtgenoten en samenwonenden worden belast aan het meest voordelige tarief. Sinds 1 juli 2015 zijn voor deze categorie van begunstigten zowel de belastingschijven als de tarieven aangepast.

Vóór 1 juli 2015		Sinds 1 juli 2015		
Bedrag van de schenking (in euro)	Tarief (in rechte lijn en partners)	Bedrag van de schenking (in euro)	Tarief (in rechte lijn en partners)	
				i.g.v. renovatie
0,01 – 12.500	3%	0,01 – 150.000	3%	3%
12.500,01 – 25.000	4%			
25.000,01 – 50.000	5%			
50.000,01 – 100.000	7%			
100.000,01 – 150.000	10%			
150.000,01 – 200.000	14%	150.000,01 – 250.000	9%	6%
200.000,01 – 250.000	18%			
250.000,01 – 500.000	24%	250.000,01 – 450.000	18%	12%
Meer dan 500.000	30%	Meer dan 450.000	27%	18%

⁹ *Schriftelijke vraag* nr. 115 van 16 januari 2015 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de inkomsten uit successie- en schenkingsrechten.

¹⁰ *Schriftelijke vraag* nr. 188 van 29 februari 2016 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de inkomsten uit erf- en schenkbelasting.

¹¹ Artikel 2.8.4.1.1, §2, Vlaamse Fiscale Codex.

¹² Decreet van 3 juli 2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015.

Sinds 1 juli 2015 wordt er voor wat betreft de berekening van het belastingtarief bij het schenken van onroerende goederen geen onderscheid meer gemaakt tussen broers en zussen, ooms en tantes, neven en nichten en alle andere personen. De belastingschijven werden gelijkgesteld met de belastingschijven die gelden voor de categorie 'rechte lijn en partners'.

Vóór 1 juli 2015				Sinds 1 juli 2015		
Bedrag van de schenking (in euro)	Broers en zussen	Ooms, tantes, neven, nichten	Andere	Bedrag van de schenking (in euro)	Alle andere personen (behalve rechte lijn en partners)	
						i.g.v. renovatie
0,01 – 12.500	20%	25%	30%	0,01 – 150.000	10%	9%
12.500,01 – 25.000	25%	30%	35%	150.000,01 – 250.000	20%	17%
25.000,01 – 75.000	35%	40%	50%	250.000,01 – 450.000	30%	24%
75.000,01 – 175.000	50%	55%	65%	Meer dan 450.000	40%	31%
Meer dan 175.000	65%	70%	80%			

In sommige gevallen kan men genieten van een vrijstelling van de schenkbelasting of een vermindering. Zo wordt sinds 1 juli 2015 extra korting toegekend wanneer de begiftigde, of een van hen, binnen vijf jaar vanaf de datum van de akte van de schenking renovatiewerken laat uitvoeren voor een totaal bedrag van minstens 10.000 euro¹³.

In 2003 werd een verlaging ingevoerd op het schenken van bouwgronden vanuit de intentie om 'slapende' kavels te activeren. Met het activeren van deze gronden zou een stimulans kunnen worden gegeven aan jonge gezinnen voor het verwerven van een eigen woonst. De kost van een bouwgrond neemt immers een groot aandeel in het bouwen van een eigen woning in. Een voorwaarde die sinds 1 januari 2012 dan ook aan de belastingverlaging werd gekoppeld, is dat de begiftigden of een van hen in de schenkingsakte moet(en) verklaren de hoofdverblijfplaats op het adres van de geschonken bouwgrond te zullen vestigen binnen de vijf jaar te rekenen vanaf de akte van schenking. Wanneer blijkt dat de voorwaarde tot vestiging van de verblijfplaats niet voldaan is, zijn de begiftigden die de specifieke verbintenis zijn aangegaan en niet zijn nagekomen, elk gehouden tot betaling van de aanvullende rechten over hun eigen aandeel in de schenking¹⁴.

De maatregel van de verlaging op schenkbelasting werd sinds 2003 herhaaldelijk verlengd. De voorwaarde met betrekking tot de hoofdverblijfplaats werd tot op vandaag behouden.

¹³ Artikel 28 van het decreet van 3 juli 2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015.

¹⁴ Artikel 2.8.4.2.3, derde lid, VCF.

Aantal bouwgronden dat sinds 2003 werd geschonken tegen het verlaagd tarief met een opdeling naargelang de verwantschap tussen de schenker en de begiftigde¹⁵

Jaar	rechte lijn en tussen partners	andere personen
2004	1668	64
2005	2421	92
2006	1497	45
2007	749	29
2008	763	20
2009	980	35
2010	711	15
2011	640	23
2012	417	12
2013	369	9
2014	258	6
2015 ¹⁶	1145	30

Cijfergegevens over het aantal schenkingen van onroerende goederen gedurende de afgelopen tien jaar zijn niet beschikbaar¹⁷.

Ook vanuit schenkbelastingen genereert het Vlaamse Gewest aanzienlijke inkomsten.

Financiering vanuit federale overheid voor Vlaanderen (in miljoen euro)^{18 19}

Jaar	Totaal	Vanuit schenkingsrechten	
2010	24.171,03	214,17	0,9%
2011	25.022,14	242,32	1,0%
2012	25.821,44	253,70	1,0%
2013	26.377,13	283,96	1,1%
2014	26.618,94	301,40	1,1%

In 2014 bedroegen de bruto geïnde schenkingsrechten (voor verrekening van de teruggaven) 302.180.032,14 euro. Sinds 1 januari 2015 is Vlaanderen zelf bevoegd voor de inning, invordering en de bijgaande procedure voor wat betreft de schenkbelasting. Voor het jaar 2015 bedroegen de ontvangsten voor Vlaanderen vanuit schenkbelasting 314.842.9908,18 euro²⁰. In onderstaande tabel wordt een uitgebreid overzicht gegeven van de inkomsten uit de schenkingsrechten opgesplitst volgens graad van verwantschap.

¹⁵ *Schriftelijke vragen* nr. 276 van 15 april 2015 en nr. 201 van 7 maart 2016 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over het verlaagd tarief voor schenkingen van bouwgronden.

¹⁶ De cijfers van 2015 hebben zowel betrekking op schenkingen van bouwgronden tegen het algemeen tarief voor onroerende goederen van artikel 2.8.4.1.1 VCF als op schenkingen van bouwgronden tegen het preferentieel tarief van artikel 2.8.4.2.1 VCF.

¹⁷ *Schriftelijke vraag* nr. 334 van 19 juni 2015 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de schenking van onroerende goederen.

¹⁸ Exclusief boeten.

¹⁹ Studiedienst Federale Overheidsdienst Financiën.

²⁰ *Schriftelijke vraag* nr. 188 van 26 februari 2016 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de inkomsten uit erf- en schenkbelastingen.

Bruto geïnde schenkingsrechten (voor verrekening van de teruggaven) in 2014 en 2015 (in euro)²¹

Transactietype	Verwantschap	2014	2015
Schenken van onroerende goederen	In rechte lijn en tussen echtgenoten en partners	102.292.934,44 323.649,00	96.758.381,71 2.486.106,17
	Tussen broers en zussen		
	Tussen ooms of tantes en neven of nichten	1.598.414,54	10.193.742,69
	Tussen alle andere personen	1.773.065,85	8.856.519,42
Schenken van roerende goederen	In rechte lijn en tussen echtgenoten en partners	130.011.678,54	128.360.371,79
	Aan andere personen	64.390.634,27	60.080.807,49
Verminderde schenkingsrechten	Aan provincies, gemeenten enzovoort	270.577,79	2.658.246,6 ²²
	Aan vzw's en andere	0,00	
	Schenken aan 100 euro	5.500,00	5.500,00
	Door gemeenten aan pensioenfondsen	0,00	
	Schenking familiale ondernemingen en vennootschappen	137.185,53	
	Schenken van bouwgronden aan preferentieel tarief rechte lijn	1.339.532,18	3.760.884,57
	Schenking van bouwgronden aan preferentieel tarief andere personen	36.860,00	226.946,75

1.4. Nood aan modernisering

Erfenissen zijn vaak een bron van conflicten. Bovendien is de regelgeving op vele punten niet meer aangepast aan onze moderne samenleving: we worden steeds ouder, de gezinnen verdunnen, we kennen veel meer samenlevingsvormen dan enkel het traditionele gezin, de vastgoedprijzen zijn sterk gestegen enzovoort.

Omwille van het achterophinken van de regelgeving van de erfbelasting tegenover de ontwikkelingen in de maatschappij, is de nood aan een hervorming urgent. Het onvoldoende aangepast zijn van de regelgeving heeft immers enerzijds tot gevolg dat het bestaande systeem als niet voldoende rechtvaardig wordt gevoeld, en anderzijds dat burgers constructies opzetten om de vigerende regelgeving te ontwijken.

Op initiatief van volksvertegenwoordiger Katrien Schryvers, tevens eerste indiener van deze conceptnota, stemde het Vlaams Parlement op 8 juli 2010 een resolutie²³ waarin de Vlaamse Regering gevraagd werd werk te maken van een modernisering van de gewestbelastingen. Een studietoelastingscommissie werd opgericht en legde heel wat pijnpunten bloot²⁴.

Sindsdien werden reeds verscheidene voorstellen gedaan om de regelgeving over de schenkings- en successierechten te actualiseren en harmoniseren. Een aantal daarvan, vaak voorstellen met een minimale budgettaire impact, werd ook aangenomen (zie punt 2).

²¹ *Schriftelijke vragen* nr. 271 van 8 april 2015 van Jan Bertels aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de schenking van onroerende goederen en nr. 188 van 26 februari 2016 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de inkomsten uit erf- en schenkbelastingen.

²² Schenking onroerend goed: 248.521,47 euro, schenking roerend goed: 2.338.581,94 euro.

²³ *Parl. St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 480/1, voorstel van resolutie van mevrouw Katrien Schryvers, de heer Koen Van den Heuvel, mevrouw Griet Smaers en de heren Kris Van Dijck, Jan Peumans, Peter Vanvelthoven en John Crombez betreffende de oprichting van een studietoelastingscommissie Gewestbelastingen in verband met successie, schenkingen en onroerende goederen.

²⁴ Studietoelastingscommissie Gewestbelastingen, Synthesenota, 24 januari 2012.

Deze conceptnota heeft tot doel de discussie over de hervorming van de erfbelastingen verder te zetten, zodat op termijn daadwerkelijk werk kan worden gemaakt van een gecoördineerde, moderne regelgeving. In dat opzicht sluit deze conceptnota aan bij het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019 en de beleidsnota Financiën en Begroting 2014-2019²⁵, waarin het voornemen wordt geuit om te “onderzoeken hoe de successierechten gemoderniseerd kunnen worden en kunnen worden afgestemd op hedendaagse samenlevingsvormen, zonder het familiale aspect uit het oog te verliezen”, alsook om “na te gaan of de resultaten van het onderzoek voor de erfbelasting met betrekking tot een afstemming op de huidige maatschappelijke context, ook gelden voor de schenkbelasting”. Dit onderzoek zal ten vroegste in de tweede helft van 2016 kunnen worden afgerond, aldus Vlaams minister van Financiën Annemie Turtelboom in antwoord op een schriftelijke vraag²⁶.

De erfbelasting hangt nauw samen met het erfrecht, dat federaal wordt geregeld. Ook op dit vlak wordt een herziening aangekondigd. Het spreekt voor zich dat een afstemming tussen beide regelgevingen noodzakelijk is. Dat betekent echter niet dat een hervorming van het erfrecht moet worden afgewacht vooraleer stappen op het vlak van erfbelasting kunnen worden genomen, of de discussie kan worden gevoerd. Bovendien zal het uitvoeren van simulaties ongetwijfeld ook tijd vragen.

De discussie over de aanpassing van de erfbelasting moet volgens de indieners van de conceptnota veel meer zijn dan enkel een discussie over de hoogte van tarieven. Het moet een debat zijn over hoe kan worden gekomen tot een systeem dat in onze snel evoluerende samenleving als rechtvaardiger wordt aangevoeld.

De hervorming van de erfbelasting dient volgens de indieners van deze conceptnota te gebeuren vanuit een duidelijk perspectief. Een aantal uitgangspunten zijn voor CD&V daarin cruciaal:

1. de erfbelasting mag niet complexer worden, maar moet eenvoudig, duidelijk en transparant zijn. Om die reden is de creatie van bijkomende categorieën of tarieven uit den boze;
2. de druk om een regeling uit te werken moet zo klein mogelijk zijn. Estate planning moet zo weinig mogelijk ingegeven zijn ter voorkoming van te hoge erfbelasting. Vandaag worden ouder wordende mensen vaak geconfronteerd met de vraag of zij geen regeling moeten treffen teneinde te voorkomen dat hun erfgenamen teveel erfbelasting moet betalen. De indieners van deze conceptnota vinden dan ook dat de erfbelasting geen overweging mag vormen bij vermogensplanning;
3. de familiale solidariteit moet worden beklemtoond. Daarom moet de erfbelasting in rechte lijn en tussen partners zo laag mogelijk worden gehouden. Tussen samenwonenden is het behoud van het leefkader doorslaggevend. Bovendien moeten juridisch vastgestelde banden van verwantschap van groot belang blijven bij de bepaling van de categorie van erfbelasting waartoe men behoort. Voor de indieners is het belangrijk dat het gezin juridisch goed beschermd wordt. Uit vastgestelde banden van verwantschap vloeien (wederzijdse) rechten en plichten voort;
4. gezien hun verwantschap is het belangrijk aandacht te besteden aan de interactie tussen de erfbelasting en de schenkbelasting. Vanuit de idee van rechtvaardigheid en evenwicht dienen in beide regelgevingen dezelfde principes te worden gevolgd. Bovendien komt het erop aan om de juiste aanmoedigingen te geven op datgene waar men vanuit de overheid de klemtoon wil leggen, zonder evenwel in te boeten aan transparantie en helderheid.

²⁵ *Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 150/1, beleidsnota Financiën en Begroting 2014-2019 ingediend door Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie.

²⁶ *Schriftelijke vraag* nr. 245 van 24 maart 2015 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over het onderzoekstraject hervorming.

De indieners zijn er zich van bewust dat hervormingen op het vlak van erf- en schenkelasting grote budgettaire implicaties kunnen hebben. Het is zeker niet de bedoeling om voorstellen te lanceren die financieel niet haalbaar zijn. Evenwel kunnen maatregelen worden doorgevoerd die in de lijn liggen van de ingeslagen wegen en die ervoor zorgen dat er een billijke en evenwichtige spreiding gebeurt van de lasten. Zo willen de indieners bestaande discriminaties opheffen. Hiertoe behoort onder meer het doortrekken van het principe van plaatsvervulling, en de gelijke behandeling van natuurlijke (klein)kinderen en stief(klein)kinderen. Een en ander zal budgettaire implicaties hebben. Deze zijn echter noodzakelijk om een eerlijke en rechtvaardige regelgeving tot stand te brengen.

In deze conceptnota worden een aantal principes ter discussie gesteld, eerder dan dat er concrete voorstellen worden gedaan aangaande tariefaanpassingen. Met het oog op hervormingen speelt immers het probleem van het ontbreken van een aantal gegevens om de juiste budgettaire gevolgen te kunnen inschatten. Slechts op basis van correcte cijferingen kunnen concrete voorstellen worden geformuleerd voor wat betreft eventuele aanpassingen aan tarieven. De indieners van de conceptnota vragen dan ook uitdrukkelijk aan de Vlaamse minister van Financiën om voldoende data bij te houden. Op basis daarvan kunnen de nodige simulaties worden uitgevoerd, zodat nadien met kennis van zaken en met oog voor de financiële gevolgen conclusies kunnen worden getrokken²⁷.

Zoals toegelicht in 1.3.1 zijn de belastingen op erfenissen en schenkingen één van de belangrijkste belastingen van de Vlaamse overheid naar budgettaire opbrengst. Een hervorming van de erfbelastingen dient de totale omvang van de opbrengsten te garanderen. Hiervoor dient er enerzijds werk te worden gemaakt van het uitsluiten van belastingontwijking en anderzijds moet worden onderzocht of het nodig is de voorwaarden voor bestaande vrijstellingen en verminderingen aan te passen.

1.5. Strijd tegen belastingontwijking

In de memorie van toelichting van het programmadecreet 2015²⁸ lezen we: "De Vlaamse Regering engageert zich ook om bestaande achterpoortjes in de successie- en schenkingsrechten aan te pakken.". Het wordt niet verduidelijkt wat daarmee wordt bedoeld.

De indieners van deze conceptnota vragen dat de Vlaamse Regering hier effectief verder werk van zou maken.

Naar aanleiding van een parlementaire vraag²⁹ kondigde de Vlaamse minister van Financiën alvast aan om in de toekomst voor iedere aangifte binnen de tien maanden systematisch een grondige, inhoudelijke controle door te voeren.

2. Recente wijzigingen

In de vorige zittingsperiode (2009-2014) werden, in navolging van het onderzoek van de studiegroep Gewestbelastingen en met het oog op het wegwerken van discriminaties en onbillijkheden enerzijds en in het kader van de aanpassing van de regelgeving aan de ontwikkelingen in de maatschappij anderzijds, reeds enkele

²⁷ *Schriftelijke vraag* nr. 51 van 3 november 2014 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de overdracht van de bevoegdheden inzake de gewestbelastingen en *vraag om uitleg* nr. 1233 van 23 februari 2016 over de geplande wijziging in het erfrecht en de gevolgen op successie van Matthias Diependaele aan minister Annemie Turtelboom.

²⁸ Decreet van 3 juli 2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015.

²⁹ *Vraag om uitleg* van Katrien Schryvers aan minister Bart Tommelein, Vlaams minister van Financiën, over de controle op de aangifte van erfenissen.

voorstellen van wijziging aan de regelgeving goedgekeurd in het Vlaams Parlement. De toen geldende voorwaarde voor de voorstellen van decreet over dit domein was dat zo veel mogelijk kon worden doorgevoerd zonder dat daaraan grote budgettaire consequenties waren gekoppeld. De impact op de Vlaamse begroting bleef bijgevolg gering.

Ook in de huidige zittingsperiode werden al een aantal decretale aanpassingen doorgevoerd.

2.1. Goede doelen

De overdracht van maatschappelijk belangrijke vermogensbestanddelen (ondernemingen, vennootschappen, bossen en natuurgebieden) is al langer vrijgesteld van erfbelasting. Voor vennootschappen, bossen en natuurgebieden is deze vrijstelling thans vervangen door een vrijstelling van schenkbelasting. Legaten aan goede doelen daarentegen worden wel belast. Tot voor kort werd op dat vlak een onderscheid gemaakt tussen privaatrechtelijke en publiekrechtelijke goede doelen. Legaten aan de eerste categorie werden belast aan een tarief van 8,8%, terwijl de belastingen op een legaat uit de tweede categorie 6,6% bedroegen. Dit verschil in belasting was onlogisch en bracht een aantal onrechtvaardigheden met zich mee. Zo wordt bijvoorbeeld een aantal universitaire ziekenhuizen gerangschikt onder de openbare instellingen van het Vlaamse Gewest, waardoor zij minder belast werden dan ziekenhuizen die niet als dusdanig worden beschouwd.

Eenzelfde ongelijkheid bestond op het vlak van schenkingen. Schenkingen aan privaatrechtelijke goede doelen werden belast aan 7% terwijl schenkingen aan publiekrechtelijke goede doelen werden belast aan 5,5%.

Met de goedkeuring van het decreet van 6 december 2013³⁰ werd een uniform tarief ingevoerd van 8,5% op legaten aan goede doelen en een tarief van 5,5% op schenkingen aan goede doelen. Er werd gekozen om het tarief inzake erfbelasting hoger te stellen dan het tarief inzake schenkbelasting, wat kadert binnen de filosofie om schenkingen te bevoordelen ten opzichte van successies. De nieuwe tarieven zijn van kracht sinds 1 januari 2014.

Met het decreet van 3 juli 2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015 wordt het schenkingstarief van 5,5% dat voorheen gold in de publieke sector en voor vzw's – onder meer in de welzijnssector en de scholen – verlaagd tot 3% als een renovatie wordt uitgevoerd die de energiewaarde fundamenteel verbetert (zie punt 2.5)³¹.

³⁰ *Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2096/1, voorstel van decreet van 4 juni 2013 van mevrouw Katrien Schryvers, de heren Ludo Sannen en Matthias Diependaele, mevrouw Griet Smaers en de heren Bart Van Malderen, Piet De Bruyn en Koen Van den Heuvel houdende wijziging van het Wetboek der Successierechten en het Wetboek der Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten, wat het tarief inzake successie- en schenkingsrechten voor goede doelen betreft.

³¹ Artikel 28 decreet van 3 juli 2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015.

Ontvangen rechten (in euro) op schenkingen aan goede doelen³²

	Publiekrechtelijk (5,5%)	Privaatrechtelijk (7%)	Totaal
2006	2.152,50	325.900,68	328.053,18
2007	12.337,33	82.109,55	94.446,88
2008	3.953,46	172.247,58	176.201,04
2009	0,00	45.978,47	45.978,47
2010	1.875,09	52.576,99	54.452,08
2011	33.301,58	32.905,10	66.206,68
2012	20.419,88	103.468,87	123.888,75
2013	29.430,00	90.081,85	119.511,85
2014	270.577,79*		270.577,79
2015	2.651.096,60*		2.651.096,60

* Gelijk tarief van 5,5% voor publiekrechtelijke en privaatrechtelijke goede doelen

Te betalen rechten (in euro) op legaten aan goede doelen³³

	Publiekrechtelijk (6,6%)	Privaatrechtelijk (8,8%)	Totaal
2006	177.823,40	6.389.295,25	6.567.118,65
2007	131.887,07	5.465.313,92	5.597.200,99
2008	164.660,33	7.561.485,85	7.726.146,18
2009	194.428,37	6.827.380,45	7.021.808,82
2010	292.273,64	8.701.840,72	8.994.114,36
2011	357.320,23	7.649.707,10	8.007.027,33
2012	525.284,43	8.349.082,54	8.874.366,97
2013	346.771,48	13.612.253,98	13.959.025,46
2014	11.967.154,63*		11.967.154,63
2015	15.744.799,00*		15.744.799,00

* Gelijk tarief van 8,5% voor publiekrechtelijke en privaatrechtelijke goede doelen

Het aantal testamentaire schenkingen aan goede doelen is de voorbije jaren verveelvoudigd. Dat heeft ongetwijfeld te maken met de mogelijkheden die het duolegaat biedt. Bij een duolegaat laat de erflater een deel van zijn bezittingen na aan een goed doel en een ander deel aan zijn erfgenamen. Het goede doel ontvangt dan een deel van de nalatenschap, maar betaalt ook de erfbelasting van de andere erfgenamen. De andere erfgenamen erven een kleiner deel, maar

³² *Schriftelijke vraag* nr. 853 van 18 juni 2013 van Katrien Schryvers aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, over de inkomsten uit legaten en schenkingen aan goede doelen, *schriftelijke vraag* nr. 37 van 17 oktober 2014 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over legaten en schenkingen aan goede doelen, *schriftelijke vraag* nr. 115 van 16 januari 2015 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de ontvangsten in 2014 uit successie- en schenkingsrechten, *schriftelijke vraag* nr. 186 van 26 februari 2016 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over erf- en schenkbelasting uit goede doelen.

³³ *Schriftelijke vraag* nr. 32 van 11 oktober 2012 van Griet Smaers aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, over legaten aan goede doelen, *schriftelijke vraag* nr. 37 van 17 oktober 2014 van Katrien Schryvers aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, over de inkomsten uit legaten en schenkingen aan goede doelen, en, *schriftelijke vraag* nr. 115 van 16 januari 2015 van Katrien Schryvers aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, over de ontvangsten voor 2014 uit successie- en schenkingsrechten, *schriftelijke vraag* nr. 186 van 26 februari 2016 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over erf- en schenkbelasting uit goede doelen.

doordat ze daardoor in lagere tariefschijven terechtkomen, houden ze in het totaal meer over.

Het duolegaat wordt gepromoot, onder meer door de groep testament.be, die meer dan honderd vzw's overkoepelt. In 2013 mochten de leden van deze groep meer inkomsten ontvangen uit erfenissen dan de jaren voorheen³⁴:

Artsen zonder Grenzen		Stichting tegen kanker		Vlaamse Liga tegen kanker		Koning Boudewijn-stichting		SOS Kinderdorpen	
2012	2013	2008	2013	2010	2013	2010	2013	2008	2013
5 mln	9,1 mln	8,7 mln	15 mln	3,5 mln	6 mln	27 legaten	51 legaten	0,108 mln	1,4 mln

2.2. Wettelijke terugkeer

Het gebeurt dat ouders een schenking doen aan hun kinderen. Wanneer echter de kinderen zelf geen afstammelingen hebben en overlijden vóór hun ouders, zal de schenking – voor zover ze nog deel uitmaakt van het vermogen van de overledene – terugkeren naar de ouders. Op deze terugkeer, die dwingend is, moesten de ouders tot voor kort opnieuw (erf)belastingen betalen. Met het decreet van 6 december 2013³⁵ werd de terugkeer van een schenking echter vrijgesteld van het recht van successie en het recht van overgang bij overlijden. Dit bevrijdt mensen van de druk om schenkingsakten op te stellen die een conventioneel beding van terugkeer bevatten teneinde de belasting op de wettelijke terugkeer te ontlopen.

2.3. Schenken aan stief- en zorgkinderen

Voor wat betreft erfbelasting waren stief- en zorgkinderen al langer gelijkgesteld met natuurlijke kinderen. Beide categorieën worden, onder een aantal voorwaarden, belast aan hetzelfde tarief. Met het oog op de samenhang binnen het gezin en vanuit de idee dat alle kinderen een gelijke behandeling moeten krijgen, was het daarom logisch om deze gelijke behandeling ook toe te passen voor wat betreft schenkingen. Bovendien neemt het aantal nieuw samengestelde gezinnen in onze samenleving toe en komt de situatie waarin stief- en zorgkinderen een schenking ontvangen meer voor. Ook stief- en zorgkinderen ontwikkelen immers vaak een emotioneel-affectieve zorgrelatie, gelijkaardig aan de band die kinderen hebben met hun natuurlijke ouders. Deze affectieve band mag overigens uit het gegeven van een schenking worden afgeleid.

Met het decreet van 6 december 2013³⁶ werd het verschil tussen stief- en zorgkinderen en natuurlijke kinderen voor wat betreft de belastingen op schenkingen opgeheven. Bijgevolg betalen stief- en zorgkinderen die een schenking ontvangen sinds 1 januari 2014 evenveel belastingen als natuurlijke kinderen.

Met het decreet van 19 december 2014 tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 wordt bovendien een bepaling ingevoerd waar-

³⁴ Gazet van Antwerpen, 26 december 2014, Vlaming is gulle schenker, Paul Verbraeken.

³⁵ Parl.St. VI.Parl. 2012-13, nr. 2097/5, voorstel van decreet van 27 november 2013 van mevrouw Griet Smaers, de heren Ludo Sannen, Matthias Diependaele, mevrouw Katrien Schryvers en de heren Bart Van Malderen, Piet De Bruyn en Koen Van den Heuvel houdende wijziging van het Wetboek der Successierechten, wat de wettelijke terugkeer betreft.

³⁶ Parl.St. VI.Parl. 2012-13, nr. 2098/1, voorstel van decreet van mevrouw Katrien Schryvers, de heren Ludo Sannen en Matthias Diependaele, mevrouw Griet Smaers en de heren Bart Van Malderen, Piet De Bruyn en Koen Van den Heuvel houdende wijziging van het Wetboek der Registratie-, Hypotheek- en Grifftierechten, wat de gelijkstelling van verkrijgingen tussen stiefkinderen en stiefouders en tussen zorgkinderen en zorgouders betreft.

door onder een verkrijging in rechte lijn voor wat betreft de erf- en schenkbelasting ook wordt verstaan³⁷:

- een verkrijging tussen personen die de ene van de andere afstammen, overeenkomstig artikel 736 van het Burgerlijk Wetboek, of tussen personen die ingevolge volle adoptie overeenkomstig artikel 356-1 van het Burgerlijk Wetboek een statuut met dezelfde rechten en verplichtingen hebben;
- een verkrijging tussen een persoon en het kind van zijn partner, ongeacht of de verkrijging plaatsvindt voor of na het overlijden van de partner. Als de verkrijging plaatsvindt na het overlijden van de partner, moet die laatste zijn hoedanigheid van partner ten aanzien van de eerstvermelde persoon nog hebben op de datum van zijn overlijden;
- een verkrijging tussen personen tussen wie een relatie van zorgouder en zorgkind bestaat of heeft bestaan. Er is sprake van een zorgrelatie als iemand vóór de leeftijd van eenentwintig jaar gedurende drie achtereenvolgende jaren bij een andere persoon heeft ingewoond en gedurende die tijd hoofdzakelijk van die andere persoon, of van de andere persoon en zijn partner samen, de hulp en verzorging heeft gekregen die kinderen normaal van hun ouders krijgen. De inschrijving van het zorgkind in het bevolkings- of het vreemdelingenregister op het adres van de zorgouder geldt als weerlegbaar vermoeden van inwoning bij de zorgouder.

2.4. Stiefouderadoptie

Voor wat betreft de erfbelasting wordt een verkrijging tussen een stiefouder en een stiefkind sinds 2002 gelijkgesteld met een verkrijging in rechte lijn³⁸. Ook werd er voor wat betreft de erfbelasting tot voor kort rekening gehouden met adoptieve afstamming wanneer het adoptief kind een kind is van de echtgenoot van de adoptant³⁹. Dat betekent dat het kind na de adoptie van zijn adopterende stiefouder kan erven tegen de tarieven zoals die gelden voor natuurlijke kinderen.

Met de goedkeuring van het ontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 werd het gegeven van de stiefouderadoptie echter opgeheven. Men achtte deze bepaling overbodig, omwille van de gelijkstelling van stiefkinderen met natuurlijke kinderen.

Het lijkt er echter op dat de schrapping van de stiefouderadoptie enkele onbedoelde gevolgen heeft. Zo genieten stiefkleinkinderen vooralsnog niet van het verlaagde tarief. Zij worden niet gelijkgesteld met natuurlijke kleinkinderen, maar aanzien als vreemden en betalen bijgevolg meer belastingen. Met de afschaffing van de stiefouderadoptie als afzonderlijke categorie voor wat betreft een verkrijging in rechte lijn, verliezen de kinderen van gewoon geadopteerde stiefkinderen de gunst van het voordelige tarief. Zij zullen worden belast aan het hoogste tarief, dat geldt voor 'vreemden'.

Voor wie ten volle geadopteerd is, stellen de problemen zich niet. De volle adoptie verleent aan het kind een statuut met dezelfde rechten en plichten als een biologisch kind van de adoptant. In tegenstelling tot bij gewone adoptie wordt bij volle adoptie wel verwantschap gecreëerd tussen de geadopteerde en de verwanten van de adoptant.

In antwoord op een parlementaire vraag van Katrien Schryvers⁴⁰ zei Vlaams minister van Financiën Annemie Turtelboom dat het niet de bedoeling was om deze inhoudelijke wijzigingen aan de erfbelasting door te voeren voor gewoon geadop-

³⁷ Artikel 1.1.0.0.2, zesde lid, 5°, b) en c), VCF.

³⁸ Artikel 50 Wetboek der Successierechten.

³⁹ Artikel 52, tweede lid, 1°, Wetboek der Successierechten.

⁴⁰ *Vraag om uitleg* van 27 januari 2015 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over het afschaffen van de stiefouderadoptie.

teerden. Zij zal dan ook onderzoeken hoe een en ander terug kan worden rechtgezet zonder dat er een nieuwe decreetwijziging nodig is.

2.5. Vermindering tarief schenking onroerende goederen

Het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019 kondigde een vereenvoudiging aan van de schenkingsrechten voor onroerende goederen. Eenvoudige tarieven zetten, zo staat er, minder aan tot belastingontwijking. In april 2015 maakte de Vlaamse Regering daarover meer details bekend⁴¹ en op 1 juli 2015 werden de nieuwe tarieven van kracht⁴².

De vereenvoudiging⁴³ zit in de uniformiteit van de belastingschijven voor de verschillende categorieën van begunstigden. Ook wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen broers en zussen, ooms/tantes/neven/nichten en anderen. Deze drie categorieën worden samengebracht tot een categorie, waardoor ieder van hen een aanzienlijke verminderingen van het tarief in schenkbelasting krijgt. Bovendien worden er extra kortingen toegekend wanneer de begiftigden, of een van hen, binnen vijf jaar vanaf de datum van de akte van de schenking renovatiewerken⁴⁴ laat uitvoeren voor een totaal bedrag van minstens 10.000 euro.

Bedrag (in euro)	Rechte lijn en partners		Alle andere personen	
		i.g.v. renovatie		i.g.v. renovatie
0,01 – 150.000	3%	3%	10%	9%
150.000,01 – 250.000	9%	6%	20%	17%
250.000,01 – 450.000	18%	12%	30%	24%
Meer dan 450.000	27%	18%	40%	31%

Wanneer een onroerend goed het voorwerp uitmaakt van een schenking, gaat het immers vaak om oude woningen, die gebouwd zijn in een periode waar geen energienormen golden en die toe zijn aan een opfrisbeurt. De verlaagde tarieven in geval van renovatie binnen de vijf jaar moet mensen aanzetten om het oude patrimonium sneller te renoveren en bijgevolg milieu- en energievriendelijker te maken.

Hetzelfde verlaagde tarief geldt wanneer de begiftigden, of een van hen, binnen een termijn van drie jaar vanaf de datum van de akte van schenking het conformiteitsattest⁴⁵ en een geregistreerde huurovereenkomst voor het geschonken goed van negen jaar, beide daterend van na de datum van de akte van schenking, voorlegt. Het conformiteitsattest is een bewijs dat de woning zich bevindt in een leefbare en veilige staat, namelijk conform de normen voorgeschreven door de Vlaamse Wooncode.

Met de vermindering van de schenkbelasting op onroerende goederen mikt de Vlaamse Regering op verschillende voordelen. Enerzijds moeten mensen minder in de verleiding komen om constructies op te zetten die erop gericht zijn om belastingen te ontwijken, anderzijds moeten eigenaars worden aangezet om meer schenkingen te doen, wat meer inkomsten moet genereren voor de staatskas.

⁴¹ Voorontwerp van decreet van 10 april 2015 houdende bepaling tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015.

⁴² Decreet van 3 juli 2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015.

⁴³ Artikel 28 van het decreet 3 juli 2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015.

⁴⁴ Renovatiewerken die betrekking hebben op werken vermeld in de artikelen 6.4.1/1, 6.4.1/1/2 of 6.4.1/5, §1, van het Energiebesluit van 19 november 2010. De Vlaamse Regering kan de lijst van werken die in aanmerking komen nog aanvullen.

⁴⁵ Vermeld in titel III, hoofdstuk II, van het decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode.

Daarenboven is het de bedoeling om het slapend patrimonium dat er nu is, en waarbij er te weinig aanmoedigingen zijn om het te renoveren en energiezuiniger te maken, om een conformiteitsattest te hebben en om op die manier te verhuren, een bijkomende incentive te geven.

De Vlaamse Regering rekent op een jaarlijkse nettomeeropbrengst⁴⁶ van ongeveer 114 miljoen euro. De raming van dit bedrag gebeurde op basis van bevindingen na het verlagen van de schenkingsrechten voor bouwgrond in 2003 en het verlagen van de schenkingsrechten op roerende goederen in 2004. Deze hervormingen zette de mensen aan om meer schenkingen te doen en dat leverde de overheid een aanzienlijke meeropbrengst op. De nieuwe tarieven traden in werking op 1 juli 2015.

2.6. Personen met een handicap

De Vlaamse Codex Fiscaliteit voorziet voor personen met een handicap in een voetvrijstelling voor de berekening van de erfbelasting⁴⁷. Het bedrag van deze voetvrijstelling verschilt naargelang de categorie waarin de persoon met een handicap zich bevindt en naargelang zijn/haar leeftijd (hoe jonger, hoe hoger de voetvrijstelling). De voetvrijstelling wordt berekend op basis van onderstaande formules:

Verkrijging in rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwonenden:

$(3000 \text{ euro}) \times (\text{cijfers bepaald volgens de leeftijd van de verkrijger}).$

Verkrijgingen tussen andere personen dan in rechte lijn, echtgenoten en samenwonenden:

$(1000 \text{ euro}) \times (\text{cijfer bepaald volgens de leeftijd van de verkrijger}).$

Met het decreet van 3 juli 2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015 werd de voetvrijstelling voor personen met een handicap die voordien al gold voor de erfbelasting, ook ingevoerd voor de schenkbelasting⁴⁸.

3. Voorstellen voor nieuwe regelgeving

Zoals hoger aangehaald zijn de indieners van mening dat een breed debat over een aantal aanpassingen nodig is. In wat volgt worden in die zin een aantal voorstellen naar voor geschoven. De indieners herhalen dat het nodig is verder onderzoek te doen naar de financiële implicaties hiervan, en vragen dat ter zake financiële simulaties zouden worden opgemaakt, zodat het debat met voldoende info kan worden gevoerd.

3.1. Ingrepen in functie van maatschappelijke evoluties

3.1.1. Stief- en zorgkleinkinderen

Sinds 2002 zijn stief- en zorgkleinkinderen voor wat betreft de erfbelastingen gelijkgesteld met natuurlijke kinderen. Ingevolge de goedkeuring van een voorstel

⁴⁶ Rekening gehouden met minderontvangsten uit successierechten.

⁴⁷ Artikel 2.7.3.2.12 VCF.

⁴⁸ Artikel 25 van het decreet van 3 juli 2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015.

van decreet van Vlaams volksvertegenwoordiger Katrien Schryvers⁴⁹ geldt deze gelijkstelling sinds 2014 ook voor schenkingen. Met het decreet van 19 december 2014 tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 wordt bovendien een bepaling ingevoerd waardoor onder een verkrijging in rechte lijn voor wat betreft de erf- en schenkbelasting ook wordt verstaan⁵⁰:

- een verkrijging tussen een persoon en het kind van zijn partner, ongeacht of de verkrijging plaatsvindt voor of na het overlijden van de partner. Als de verkrijging plaatsvindt na het overlijden van de partner, moet die laatste zijn hoedanigheid van partner ten aanzien van de eerstvermelde persoon nog hebben op de datum van zijn overlijden;
- een verkrijging tussen personen tussen wie een relatie van zorgouder en zorgkind bestaat of heeft bestaan. Er is sprake van een zorgrelatie als iemand vóór de leeftijd van eenentwintig jaar gedurende drie achtereenvolgende jaren bij een andere persoon heeft ingewoond en gedurende die tijd hoofdzakelijk van die andere persoon, of van de andere persoon en zijn partner samen, de hulp en verzorging heeft gekregen die kinderen normaal van hun ouders krijgen. De inschrijving van het zorgkind in het bevolkings- of het vreemdelingenregister op het adres van de zorgouder geldt als weerlegbaar vermoeden van inwoning bij de zorgouder.

Een verkrijging tussen een persoon en zijn stief- en zorgkleinkinderen daarentegen wordt echter niet aanzien als een verkrijging in rechte lijn. Dat zorgt soms voor situaties die eigenlijk niet logisch en zelfs onbillijk zijn. Op korte termijn zou tegemoet moeten worden gekomen aan deze vraag van onze snel evoluerende maatschappij en het feit dat heel veel kinderen opgroeien in nieuw samengestelde gezinnen, vaak vanaf heel jonge leeftijd. Ze kennen de stiefgrootouders als eigen grootouders, maar deze band wordt niet erkend door de regelgeving inzake erfbelasting.

Sinds 1 januari 2015 registreert de Vlaamse Belastingdienst hoeveel erfopvolgers in een bepaalde tariefcategorie werden belast. Er wordt in rechte lijn bovendien een opsplitsing gemaakt tussen de kinderen, zorgkinderen en stiefkinderen⁵¹.

2015	Aantal dossiers/ nalatenschappen	Aantal betrokken kinderen	Erfbelasting ingekohierd
Stiefkinderen	206	328	€ 1.958.127,07
Zorgkinderen	34	43	€ 244.554,58
Totaal	240	371	€ 2.202.681,65

3.1.2. Stiefbroers en -zussen

Voor de berekening van de belasting op een erfenis tussen natuurlijke broers en zussen geldt een apart tarief, lager dan het tarief 'tussen derden' en hoger dan het tarief 'in rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwonenden'. Wanneer stiefbroers en -zussen daarentegen van elkaar erven, worden zij belast aan het hoogste tarief. Nochtans leven ook stiefbroers en -zussen vaak vele jaren in hetzelfde gezin en ontwikkelen zo eveneens een emotioneel-affectieve band.

⁴⁹ *Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2098/1, voorstel van decreet van mevrouw Katrien Schryvers, de heren Ludo Sannen en Matthias Diependaele, mevrouw Griet Smaers en de heren Bart Van Malderen, Piet De Bruyn en Koen Van den Heuvel houdende wijziging van het Wetboek der Registratie-, Hypotheek- en Grifffierechten, wat de gelijkstelling van verkrijgingen tussen stiefkinderen en stiefouders en tussen zorgkinderen en zorgouders betreft.

⁵⁰ Artikel 1.1.0.0.2, zesde lid, 5°, a), b) en c).

⁵¹ *Schriftelijke vraag* nr. 280 van 20 mei 2016 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over Erfenissen – Stief- en zorgkinderen.

Stief- en zorgkinderen maken vaak deel uit van een gezin waar ook eigen kinderen van de stiefouder respectievelijk zorgouder in opgroeien. De stief- en zorgkinderen kunnen van hun stief- en zorgouders erven tegen het gunsttarief dat van toepassing is in rechte lijn. Daarentegen kunnen stief- en zorgkinderen niet genieten van het tarief dat van toepassing is tussen broers en zussen voor het geval zij hun stiefbroers of -zussen begunstigen, omwille van afwezigheid van enige verwantschap tussen hen. Nochtans maken zij deel uit van hetzelfde gezin.

Vlaams minister van Financiën Annemie Turtelboom zei hierover⁵² dat “in tijden van budgettaire krapte fiscale uitgaven evenwel op hun effectiviteit en hun maatschappelijke relevantie beoordeeld [moeten] worden. (...) Dat betekent dat ik niet overhaast te werk kan gaan en voldoende omstandig onderzoek zal laten voeren.” In de huidige maatschappelijke evoluties, waar nieuw samengestelde gezinnen veel voorkomen, lijken maatregelen die de eenheid en het evenwicht ook binnen deze gezinnen nastreven, volgens de indieners toch aangewezen.

3.2. Pleeggasten

Volgens artikel 1.1.0.0.2 van het decreet van 13 december 2013 houdende de Vlaamse Codex Fiscaliteit valt onder een verkrijging in rechte lijn ook een verkrijging tussen personen tussen wie een relatie van zorgouder en zorgkind bestaat of heeft bestaan (zie ook punt 3.1.1). Deze bepaling heeft tot gevolg dat ook pleegouders hun pleegkinderen kunnen begunstigen aan het laagste tarief.

Een belangrijke voorwaarde tot gelijkstelling met de rechte lijn is dat de zorgrelatie heeft bestaan vóór de leeftijd van eenentwintig jaar, gedurende drie achtereenvolgende jaren. De zorgrelatie moet dus ten laatste haar aanvang hebben genomen op de dag vóór de dag van de achttiende verjaardag van het zorgkind. Wanneer de zorgrelatie waarvan sprake in de Vlaamse Codex Fiscaliteit aanvangt op meerderjarige leeftijd, zoals bij pleeggasten⁵³, kunnen zij in het kader van schenk- of erfbelasting niet aan het meest goedkope tarief worden begunstigd. Nochtans kan eenzelfde emotioneel-affectieve band ontstaan tussen meerderjarige pleeggasten en hun pleegouders als tussen minderjarige pleegkinderen en hun pleegouders.

Het kan ook zijn dat pleeggasten drie jaar onafgebroken bij hun pleeggezin hebben gewoond (niet noodzakelijk voor hun 21 jaar), en op het ogenblik van het openvallen van de erfenis van hun pleegouder niet meer inwonen bij hun pleeggezin, omdat ze de stap naar zelfstandigheid uiteindelijk toch hebben gezet via bijvoorbeeld begeleid zelfstandig wonen. Desalniettemin kan er wel nog altijd een emotioneel-affectieve band bestaan, waardoor de erflaters hun pleeggast op een zo goedkoop mogelijke manier zouden willen begunstigen.

Vlaams minister van Financiën Annemie Turtelboom antwoordde ter zake geen aanpassingen aan de codex te overwegen⁵⁴. Ingevolge het nieuwe decreet pleegzorg⁵⁵ wordt pleegzorg voor volwassenen met een beperking (pleeggasten) echter sterk aangemoedigd. Ook voor deze pleeggasten moet het streven naar zelfstandigheid en de opbouw van het eigen leven worden gestimuleerd. Het verdient dan ook aanbeveling om de wetgeving inzake erfbelasting hieraan aan te passen.

⁵² *Schriftelijke vraag* nr. 31 van 16 oktober 2014 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de schenkings- en successierechten tussen stiefbroers en -zussen.

⁵³ Pleeggast: elke meerderjarige voor wie pleegzorg wordt georganiseerd (artikel 2, 8°, decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg).

⁵⁴ *Schriftelijke vraag* nr. 321 van 1 juni 2015 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de schenkings- en successierechten voor pleeggasten.

⁵⁵ Decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg.

3.3. Inbreng in private stichting

Bij wet van 2 mei 2002 werd de rechtsfiguur 'private stichting' in het Belgische recht ingevoerd. Eén van de redenen van invoering was om ouders toe te laten het erfdeel van hun kind met een handicap in te brengen in deze stichting met tot doel dit na hun overlijden te laten beheren door personen die zij vertrouwen. Ouders van een kind met een beperking vrezen soms dat als het kind na hun overlijden zijn erfdeel in natura ontvangt, hij dit niet zelf kan beheren. Bovendien zijn zij bezorgd over wie na hun overlijden zorg gaat dragen voor het kind en de kosten van verzorging zal betalen. Dit zijn soms redenen waarom ouders een private stichting voor hun gehandicapt kind willen oprichten.

Hoewel de private stichting een rechtspersoon is met een afgescheiden vermogen, is het gehandicapte kind de economisch begunstigde van het ingebrachte vermogen. Het moet ter bevordering van zijn welzijn worden aangewend. Actueel moeten er (vrij) hoge inbrengrechten (7%) of successierechten (8,8%) worden betaald op het deel dat de ouders in een private stichting inbrengen ten behoeve van hun gehandicapt kind. De indieners van deze conceptnota zijn van oordeel dat de inbrengen op dezelfde wijze belast moeten worden alsof de ingebrachte goederen rechtstreeks zouden toekomen aan het kind.

3.4. Erfenissprong

Mensen leven langer. Daardoor hebben kinderen veelal zelf reeds een vermogen opgebouwd op het moment dat hun ouders een erfenis nalaten.

Sinds 21 januari 2013 werd de erfenis- of generatiesprong mogelijk⁵⁶. Dat betekent dat erfgenamen het geheel van de nalatenschap vrijwillig kunnen verwerpen, opdat hun kinderen bij plaatsvervulling zouden kunnen erven. Door de erfenissprong wordt vermeden dat er twee keer erfbelasting (eerst door de ouders en dan door de kinderen bij het overlijden van hun ouders) of erfbelasting en schenkbelasting (eerst door de ouders naar aanleiding van het overlijden en vervolgens wanneer zij het geërfde schenken aan de kinderen) betaald moeten worden. Bij toepassing van de erfenissprong is het bedrag van de erfbelasting dat verschuldigd is door de plaatsvervangende erfgenamen gelijk aan het bedrag dat normaal verschuldigd zou zijn door de 'verwerpende'.

Vóór de wetswijziging konden kinderen geen aanspraak maken op de erfenis wanneer deze door hun ouders verworpen werd: de plaatsvervulling ten aanzien van de verwerpende erfgenaam bestond niet en het verworpen gedeelte van de nalatenschap kwam terecht bij de mede-erfgenamen (bijvoorbeeld de broers en zussen).

De indieners van deze conceptnota stellen naast de rechtsfiguur van de erfenissprong een fiscaalrechtelijk alternatief voor. In het kader van de erfenissprong zijn erfgenamen gedwongen om geheel de nalatenschap te verwerpen, opdat hun afstammelingen bij plaatsvervulling zouden kunnen erven. De indieners opteren ervoor om kinderen van de erflater de mogelijkheid te bieden om datgene wat zij zelf bij erfenis hebben ontvangen geheel of gedeeltelijk fiscaal kosteloos door te geven aan hun eigen afstammelingen, en dit binnen het jaar na het openvallen van de nalatenschap. Dit laat een meer genuanceerde benadering toe, maakt de beschikkingsvrijheid groter en zet veel minder druk op de oorspronkelijke erfgenamen. Bovendien wordt zo een nieuwe stap gezet in de richting van het ondersteunen en fiscaal vriendelijk maken van de mogelijkheden voor de jongere generaties om hun eigen patrimonium/woning te verwerven, renoveren enzovoort.

⁵⁶ Wet van 10 december 2012 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Strafwetboek en het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de onwaardigheid om te erven, de herroeping van giften, het verval van huwelijksvoordelen en de plaatsvervulling.

Deze regeling moet ook gelden voor stiefouders en ouders van een gewone adoptant die hun stiefkind respectievelijk gewoon geadopteerd kind willen bevoordelen. Zij zijn hiervoor vragende partij. Een aanpassing van het erfrecht is hiervoor niet nodig.

De financiële gevolgen zullen aldus de indieners beperkt blijven. Immers, het vrijstellen van schenkbelasting op een erfenis die binnen het jaar wordt doorgegeven, heeft slechts een negatief effect als er anders schenkingsrechten zouden worden betaald. Dat is niet het geval. De middelen die nu door een oudere generatie worden bekomen uit een erfenis, worden immers meestal belegd of gewoon gespaard, in plaats van doorgeschonken. Verder zet de tijdsbeperking van één jaar na overlijden een rem op het doorgeven.

Of er, naar analogie met de regeling met betrekking tot de schenkingsrechten van onroerende goederen die van toepassing is sedert 1 juli 2015, voorwaarden verbonden moeten worden aan het fiscaalrechtelijk gunstregime, bijvoorbeeld renovatie, is een element dat verder kan worden meegenomen in de discussie.

3.5. Plaatsvervulling

Door plaatsvervulling nemen de afstammelingen van een erfgerechtigde zijn plaats in en worden zij in zijn graad tot de nalatenschap geroepen. Tot voor kort konden enkel de plaats innemen van een erfgerechtigde die overleden was. Recent is plaatsvervulling ook mogelijk na onwaardigheid en na verwerping van de nalatenschap (erfenissprong, zie ook supra 3.6)⁵⁷.

In 2009 ontstond er verwarring met betrekking tot de toepassing van het principe van plaatsvervulling voor wat betreft de berekening van de successierechten, en dit naar aanleiding van het antwoord van toenmalig Vlaams minister van Financiën Muyters op een parlementaire vraag van volksvertegenwoordiger Katrien Schryvers⁵⁸. Daarin stelde de minister het volgende: "Wanneer broer of zus vóór-overleden is, treden zijn/haar kinderen (neven en nichten) door een wettelijke fictie (plaatsvervulling) in zijn/haar plaats om de erfenis te ontvangen. Deze 'neven en nichten' zullen bij vóóroverlijden van hun vader en moeder dan ook het tarief 'tussen broers en zusters' genieten. De successierechten worden dan ook voor hen berekend op hun erfdeel. Voormelde 'neven en nichten' zullen enkel aan het tarief 'tussen anderen' getaxeerd worden indien zij in de nalatenschap van hun oom begunstigd worden zonder dat hun vader/moeder is vóóroverleden.". Zowel de fiscus als de notarissen hebben de wet echter steeds anders toegepast. Door hen worden neven en nichten, ongeacht of hun ouders vooroverleden zijn, als vreemden aanzien, waardoor ze belast worden aan het duurste tarief. In een daaropvolgende parlementaire vraag nuanceerde de minister dan ook zijn antwoord⁵⁹: "De Federale Overheidsdienst Financiën interpreteert (...) autonoom de successierechtenregelgeving in een bepaald geval. Deze dienst trekt de burgerrechtelijke regels van plaatsvervulling niet door in de successierechten. Zij zal dus de kinderen die in de plaats treden van een vóóroverleden broer of zus belasten aan het tarief 'tussen andere personen' en bijgevolg de in globo berekening toepassen. De FOD Financiën oordeelt immers dat de plaatsvervulling een wettelijke fictie is eigen aan het erfrecht en niet doorwerkt in de successierechten.". De minister

⁵⁷ Wet van 10 december 2012 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Strafwetboek en het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de onwaardigheid om te erven, de herroeping van giften, het verval van huwelijksvoordelen en de plaatsvervulling.

⁵⁸ *Schriftelijke vraag* nr. 30 van 13 oktober 2009 van Katrien Schryvers aan heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, over de tariefbepaling in de successierechten.

⁵⁹ *Schriftelijke vraag* nr. 233 van 17 februari 2010 van Katrien Schryvers aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, over de tarieven in de successierechten, en vraag om uitleg van Christian Verougstraete aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, over de geplande gelijkstelling van neven en nichten van wie de ouders al overleden zijn, wat betreft de betaling van successierechten, met het toepasselijk tarief dat geldt voor broers en zussen.

voegde eraan toe dat het aanpassen van het tarief van kinderen van vooroverleden broers en zussen maar kan plaatsvinden door een wetgevend ingrijpen.

De indieners van deze conceptnota zijn van mening dat het principe van plaatsvervulling, dat momenteel wel geldt om te bepalen wie kan erven, maar niet voor de berekening van de erfbelasting, moet worden doorgetrokken. Op die manier zouden bijvoorbeeld neven en nichten kunnen erven aan de voorwaarden die gegolden zouden hebben voor hun vooroverleden ouders (broers en zussen). Dat betekent in de praktijk dat neven en nichten desgevallend belast zouden worden aan een meer voordelig tarief. Het verschil is niet min: op de eerste schijf van de erfenis (tot 75.000 euro) betalen broers en zussen 30% successierechten, dat is 22.500 euro. 'Derden' (de categorie waartoe ook neven en nichten behoren) betalen 45% of 33.750 euro. Een verschil van 11.250 euro.

Ook voor stiefkleinkinderen zou er iets veranderen. Voor stief- en zorgkinderen gelden in geval van een erfenis vanaf 2002 dezelfde tarieven als voor natuurlijke kinderen. Bij vooroverlijden van hun ouders, worden de kinderen van stiefkinderen – in tegenstelling tot natuurlijke kleinkinderen die erven aan het tarief in rechte lijn – echter aanzien als vreemden en moeten ze dus het hoogste tarief betalen. Hier is het verschil nog groter: natuurlijke kinderen betalen 3% op de eerste schijf van 50.000 euro en 9% op het volgende gedeelte tot 250.000 euro. 'Derden' (waartoe thans ook de stiefkleinkinderen behoren) daarentegen betalen 45% aan erfbelasting op de eerste schijf van 75.000 euro. Wanneer het principe van plaatsvervulling zou worden toegepast, zouden stiefkleinkinderen kunnen erven aan de voorwaarden die gegolden zouden hebben voor hun vooroverleden ouders, de stiefkinderen.

Het aantal personen dat erft door plaatsvervulling wordt bijgehouden vanaf 1 januari 2015⁶⁰.

Categorie	Aantal (2015)
Rechte lijn	1.754
Broer / zus	3
Anderen	1.324
Eindtotaal	3.081

3.6. Statistische en macro-economische gegevens

De voorbije zittingsperiode (2009-2014) waren grote hervormingen op het vlak van erf- en schenkbelasting niet mogelijk omwille van financiële implicaties en de onduidelijkheid daaromtrent. Ten gevolge van de zesde staatshervorming heeft Vlaanderen vanaf 1 januari 2015 de dienst van de successie-, registratie-, schenkings- en hypotheekrechten overgenomen van de federale overheid. Het ideale moment dus om ook op administratief vlak stappen te ondernemen. Om budgettaire ramingen te kunnen maken omtrent de impact van hervormingsvoorstellen dienen statistische gegevens te worden verzameld betreffende een aantal relevante vragen.

- 1) In het kader van schenkingen onroerende goederen:
 - het aantal schenkingen van onroerende goederen en het bedrag aan schenkbelasting dat daar tegenover staat;
 - de band tussen de schenker en de ontvanger. Het aantal schenkingen in familieverband, het aantal schenkingen in rechte lijn.

⁶⁰ *Schriftelijke vraag* nr. 198 van 4 maart 2016 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over Erfbelasting – Verzameling gegevens.

- 2) In het kader van de vrijstelling van de gezinswoning:
 - het bedrag der erfbelasting ingevolge verervingen tussen echtgenoten/wettelijk samenwonenden, opgedeeld in roerend en onroerend vermogen;
 - het aandeel hiervan dat betrekking heeft op de vererving van de gezinswoning;
 - het gemiddelde vrijgestelde bedrag van de vrijstelling op de nettowaarde van de gezinswoning.
- 3) In het kader van plaatsvervulling:
 - het aantal neven en nichten dat bij vooroverlijden van hun ouder opkwam bij plaatsvervulling in de nalatenschap van een oom of tante en het bedrag dat daar tegenover staat;
 - het bedrag der erfbelasting dat de successies vertegenwoordigt aan ooms, tantes, neven en nichten;
 - het bedrag uit erfbelasting op basis van de (zes) verschillende subcategorieën die volgens de wet aan het goedkoopste tarief onderworpen zijn, met name echtgenoten, samenwonende, verwanten in rechte lijn, stiefkinderen, zorgkinderen en gewoon geadopteerde kinderen.

Het spreekt voor zich dat de verzameling van deze data tijd in beslag zal nemen en dat op korte termijn nog niet alle mogelijk relevante of bruikbare resultaten mogen worden verwacht. Desalniettemin menen de indieners dat het op lange termijn de moeite loont om werk te maken van een doorgedreven dataverzameling. In antwoord op een parlementaire vraag van november 2014⁶¹ kondigde Vlaams minister van Financiën Annemie Turtelboom aan dat "de Vlaamse Belastingdienst momenteel reeds werkt aan de programmatie om in de toekomst te kunnen rapporteren over de ingekohierde en geïnde belastingen en boetes, de verschillende verminderingen en vrijstellingen en de fictiebepalingen die werden toegepast. De Vlaamse Belastingdienst zal ook kunnen meedelen hoeveel erfopvolgers in een bepaalde tariefcategorie werden belast, bovendien zal in rechte lijn ook een opsplitsing gemaakt worden tussen de kinderen, zorgkinderen en stiefkinderen. Per tariefcategorie zal kunnen worden meegegeven hoeveel het belastbaar actief (opgesplitst in roerend, onroerend, gezinswoning, familiale onderneming) bedraagt. Er zal tevens kunnen gerapporteerd worden over het aantal erfloze nalatenschappen die door de Staat werden aanvaard. De terugbetalingen die in deze dossiers gebeuren, zullen ook worden bijgehouden. Tot slot zullen er ook gegevens beschikbaar zijn over het aantal personen die bij plaatsvervulling in een nalatenschap opkwamen. Eens de rapporteringsmodule voor deze gegevens operationeel is, zal er systematisch verder gewerkt worden aan de rapportering voor de registratiebelasting, rekening houdend met de in het regeerakkoord aangekondigde hervormingen."

In antwoord op een schriftelijke vraag van maart 2016⁶² zegt de minister dat de programmatie van de hierboven vermelde gegevens voorzien is.

Naast het ontbreken van een aantal statistische gegevens bestaat er in België niets over de macro-economische omvang van erfenissen en schenkingen (aantallen, verdeling, wie zijn de ontvangers, wat is het effect op vermogens- en inkomensverdeling enzovoort). Zeer waarschijnlijk is in ons land en in Vlaanderen, net zoals in andere landen, het belang van erfenissen en schenkingen relatief toegenomen sedert de jaren 70-80⁶³. De generatie die na de Tweede Wereldoorlog actief was, is relatief rijker dan de voorgaanden en tevens verantwoordelijk voor de geboortegolf

⁶¹ *Schriftelijke vraag* nr. 51 van 3 november 2014 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de overdracht van de bevoegdheden inzake de gewestbelastingen.

⁶² *Schriftelijke vraag* nr. 198 van 4 maart 2016 van Katrien Schryvers aan Annemie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over Erfbelasting – Verzameling gegevens.

⁶³ "A society of petits rentiers", Thomas Piketty, *Capital in the twenty first century*, 2014.

na WO II. De generatie die voortkomt uit deze geboortegolf (1945-1970) heeft zelf minder kinderen, gaat met pensioen in de periode 2010-2030 en sterft uit in de periode 2030-2060. Het zijn hun kinderen die relatief meer gaan erven, onder meer omwille van de gegoedheid van hun ouders en omdat ze met minder zijn. Ook al bestaan hierover geen concrete gegevens voor Vlaanderen, men mag ervan uitgaan dat er grote ongelijkheden zijn in de omvang en het al dan niet ontvangen van erfenissen en schenkingen. Het zou daarom interessant zijn om dergelijke macro-economische oefening ook eens te maken voor Vlaanderen.

4. Besluit

Erfenissen zijn vaak complex en niet zelden een bron van conflicten. Verschillende elementen dragen daaraan bij. Bovendien hinkt de regelgeving achterop en is ze vaak niet aangepast aan de nieuwe realiteiten in onze maatschappij. Mensen worden immers ouder, er zijn steeds meer nieuw samengestelde gezinnen waarbinnen ook emotioneel-affectieve banden groeien en de prijzen van roerende en onroerende goederen zitten al jaren in stijgende lijn.

Hoog tijd dus om ons te buigen over hoe we op het vlak van erfbelasting tegemoet kunnen komen aan de nieuwe verhoudingen in onze samenleving. Deze ambitie werd ook opgenomen in het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019: "Na de overname van de dienst⁶⁴, en met aandacht voor federale wijzigingen aan het erfrecht, onderzoeken we hoe de successierechten kunnen moderniseren en afstemmen op hedendaagse samenlevingsvormen, waarbij we het familiale aspect in aanmerking blijven nemen." In het recente verleden zijn hiervoor al enkele knopen doorgehakt, maar de weg is nog lang.

Met deze conceptnota schuift CD&V een aantal voorstellen naar voor. Zo kan de discussie gevoerd en gevoed worden aangaande onder meer het uitbreiden van de erfenis- of generatiesprong, de gelijke behandeling van stiefkleinkinderen en stiefbroers- en zussen met andere kinderen binnen het gezin, het principe van plaatsvervulling en de bescherming van de meest kwetsbaren in onze samenleving.

Deze lijst is niet exhaustief en de indieners zijn er zich van bewust dat aanpassingen moeten worden bekeken in samenhang met de hervorming van het erfrecht op federaal niveau. De financiële gevolgen van aanpassingen mogen niet uit het oog worden verloren, zeker in tijden van budgettaire krapte. Desalniettemin mogen een aantal discussies niet uit de weg worden gegaan. De regelgeving kent immers nog te veel knelpunten, onbillijkheden, leemtes en discriminaties. Ideaal is dat een hervorming van de erfbelastingen in globo gebeurt, zodat de samenhang wordt gegarandeerd. Dit standpunt wordt gedeeld in de commissie Financiën⁶⁵.

Om de budgettaire impact van verschillende ingrepen duidelijk in kaart te kunnen brengen en te weten of hervormingen binnen het financieel kader van het regeerakkoord passen, is het essentieel dat er data voorhanden zijn, op basis waarvan simulaties gemaakt kunnen worden. Op dit vlak is er echter nog een lange weg af te leggen. Vlaanderen dient van de bevoegdheidsoverdracht gebruik te maken om meer gegevens aangaande de erf- en schenkbelasting te registreren.

De indieners vinden het belangrijk om de principes van transparantie, duidelijkheid, solidariteit en rechtvaardigheid mee te nemen op de weg naar hervorming. Het komt erop aan de druk om een regeling uit te werken zo klein mogelijk te

⁶⁴ De federale dienst van de successie-, registratie-, schenkings- en hypotheekrechten.

⁶⁵ Vraag om uitleg nr. 1233 van 23 februari 2016 van Matthias Diependaele aan Anнемie Turtelboom, Vlaams minister van Financiën, over de geplande wijziging in het erfrecht en de gevolgen op successie, en *vraag om uitleg* nr. 1906 van 10 mei 2016 van Katrien Schryvers aan minister Bart Tommelein, Vlaams minister van Financiën, over de conclusies uit het onderzoeksrapport 'Voorstellen voor een hervorming van de successierechten'.

houden. Daarom is het nodig bestaande achterpoortjes in de regelgeving aan te pakken. Hierover lezen we in de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2015⁶⁶ dat de regering een stappenplan maakt om ontwijkingsmechanismen aan te pakken.

CD&V onderschrijft de evolutie naar meer beschikkingsvrijheid, maar wil daarnaast met betrekking tot de erfbelasting de familiale banden blijven honoreren. Ten slotte moeten ook met betrekking tot de erfbelasting de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen en moet deze regelgeving er eveneens zorg voor dragen dat de meest kwetsbaren worden ondersteund.

Met de indiening van deze conceptnota willen de indieners een bijdrage leveren tot het debat.

Katrien SCHRYVERS
Koen VAN DEN HEUVEL
Peter VAN ROMPUY
Jenne DE POTTER

⁶⁶ *Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 333/1.